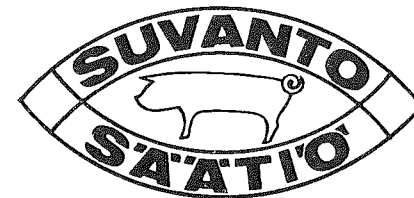

SUVANNON SEUTU

SUVANNON
YMPÄRISTÖN
KOTISEUTU-
LEHTI • Julkaisija

N:o 2 1989

HUHTIKUU

Entinen alakoulu Viipurin—Raudun tienristeyksessä. Opettaja Martta Hietaranta. Vasemman puoleisessa päässä opettaja Pihlajamäen asunto. Luokat keskellä. Alakouluopettajan asunto oikealla. Kuva v. 1930.

Sakkolan kolme kirkonkelloa

”Kellot kaikuu, kellot temppelin, nyt on Herran pyhäpäivä, päivä parahiin.”

Kirkonkellot ovat kutsuneet kristittyjä yhteiseen jumalanpalvelukseen yleisesti 500-luvulta alkaen. Italiassa tiedetään kuitenkin jo 300-luvulta käytetyn jonkinlaisia kutsumuskelloja. 1400-luvulla kirkonkellot saivat nykyisen alaosaan levenevän muotonsa.

Kotikirkkomme, Sakkolan, kirkonkellot pelastettiin sodan jaloista viimehetkellä ja ne ovat Museoviraston varastossa.

Kiinnostuin kelloista mentyämme eräänä sunnuntaina jumalanpalvelukseen Oriveden kirkkoon siten, että juuri kävellessämme kohti kirkon ovea, kellot alkoivat soida. — Ajatukseni siirtyivät Sakkolan kirkonkelloihin. Ollessani tietoinen kellojen olemassaolosta, otin yhteyttä Helsinkiin Museovirastoon. Neuvoteltuani Museoviraston tutkimusosaston tutkijan Heikki Hyvösen kanssa asiasta ja saatuaani rovasti Lauri Paunulta asiatietoja kelloista, niin olin valmis kohtaamaan ja näkemään Sakkolan

kolme kirkonkelloa.

Tutkimus- ja valokuvausluvan myönsi Museovirasto. Ajoin Orimattilan Niinikoskelle, jossa Museoviraston keskusvarasto sijaitsee.

Henkilökunta oli tietoinen tulostamme, kellot oli jo otettu esille. Paljon nähneet ja kovia kokeneet kirkonkellot olivat siinä edessämme.

— Koti ja kotikirkkomme jäivät meiltä sakkolalaisilta rajan taakse,

tuhoutuen, mutta ovat antaneet siunauksen elämällemme.

— — —

Sakkolan kirkonkellot ovat Kansallismuseossa hyvässä tallessa.

”Kaikukoot kellot kotoisen kirkon kutsuen sanaasi taas kuulemaan. Kiiruhda mielein hartain huoneeseen Herran, henkesi johtaa rukouksen vain.” (Konsta Jylhän säkeet)

Samppa Viskari

Muinaistieteellisen toimikunnan tutkimus v. 1941

Habent sua fata libelli — kirjoilla on kohtalonsa, sanoo vanha sananparsi. Se lienee lupa käsittää mm. siten, että kirjojen vaiheet ovat usein sangen merkillisiä, niitä voi satojen, jopa tuhansien vuosien takaa putkahtaa esiin kätkeistä.

Omat kohtalonsa ovat kirkonkelloillakin. Siitä on meillä vakuuttavana todisteena Sakkolan kirkonkellojen vaiherikas vaellus, johon aivan viime päivinä on huomio kiintynyt ja josta yleisradiossakin on tehty selkoa.

Siltä varalta, että joltakin lukijalta olisi tämä asia mennyt sivu silmien

ja korvien, mainitsen vielä äsken sanomalehdissä ja radiossa luetusta Viipurin tuomiokapitulin kuulutuksesta, jonka mukaan kolme karjalais-talutalisen seurakunnan kirkonkelloa etsi omaa seurakuntaansa. Niiden kotipaikasta ei tiedusteluista huolimatta oltu saatu selvää, ja ne lähetettiin Kuopiossa Karjalan siirtoväen varastoon. Suurimmassa kellossa oli vuosiluku 1739, pienimmässä vuosiluku 1616, kun taas kolmannessa ei ollut mitään vuosilukua.

Kellojen kotipaikka ja alkuperä selvisi kuitenkin pian Suomen Kansallismuseon historiallisen osaston

arkistoon tuotujen tietojen nojalla. Kävi ilmi, että ne olivat Sakkolan kirkon omaisuutta.

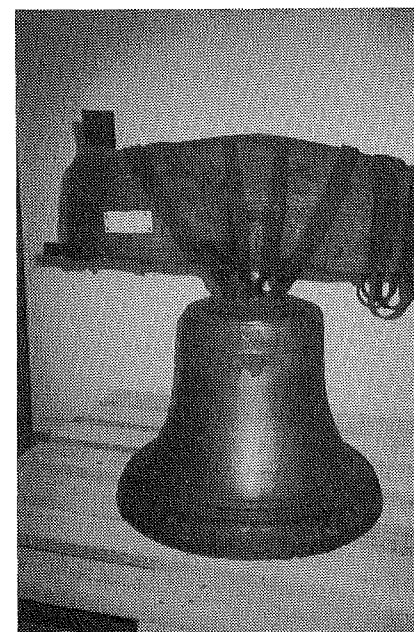
Asiasta ei olisikaan tämän enempää kerrottavaa, elleivät näistä kelloista vanhimman elämänvaiheet olisi niin peräti merkillisiä ja ellei niiden viimeinen kohtalonvaihe liittyisi erään jyvaskyläläisen toimiin. Senpä vuoksi kerrottakoon vielä tässä, mitä Muinaistieteellisen toimikunnan intendentti I. Kronqvist on tämän vanhimman kellon ihmeellisestä taresta kertonut.

Kun ruotsalaiset valloittivat Käkisalmen läänin, ruvettiin seudun

kreikkalaiskatolista väestöä käännättämään luterilaiseen uskoon. Näitä varten rakennettiin seudun ensimmäinen, varsin vaatimaton luterilainen puukirkko Sakkolan Kiviniemeen, virran partaalle, jonka kautta Suvannon vesi virtasi Vuokseen. Kirkko valmistui v. 1616 ja samana vuonna siihen hankittiin kello, joka varustettiin samalla vuosiluvulla 1616.

Kun myöhemmin Sakkolan Kirkonkylään rakennettiin uusi suurempi luterilainen kirkko, jäi Kiviniemen kirkko kappeliksi, säilyen aina isoon vihaan saakka. Tuli sitten iso viha ja vihollinen ryntäsi maahan hävittäen ja tuhoten. Vihollisen lähestyessä kolme Kiviniemen luterilaista talonpoikaa Risto Koiranen sekä Heikki ja Tahvo Suokas irroittivat kellon ja upottivat sen Suvannon Kiviniemen lahteen. Vihollinen poltti Kiviniemen kappelin ja valloitti Viipurin Karjalan, joka Uudenkaupungin rauhassa liitettiin Venäjään.

Niin kului aika aina vuoteen 1818 saakka, jolloin kello nousi ylös ihmeellisellä tavalla. Seudun asujainten toimesta oli ruvettu kaivamaan kannasta, joka erotti Suvannon Laotokasta, mutta voimien puutteesta oli työ keskeytynyt. Toukokuun 21 p:nä nousi ankara kevättulva yli kaivannon äyräitten raivaten itselleen väkivalloin tien Laatokkaan. Suvannon

vedet rupesivat vyörymään itää kohti, sen pinta aleni ja rannat kuivuiivat. Nyt nousi vanha kello ihmisten ilmoille oltuaan 116 vuotta Suvannon pohjassa. Kiviniemen vanhaa kirkkoa ei ollut enää olemassa ja kello sai paikkansa Sakkolan kirkontornissa kahden muun kellon seurana Siellä se kaikui viime talven sotaan saakka ja sen luultiin jääneen uuden rajan taakse, kunnes se taas osottamattomalla tavalla sukeltautui esille seuraten sakkolalaisia jälleen rajan tälle puolelle. Mitä sitten tulee tämän ihmeellisiä vaiheita kokeneen kirkonkellon viime talvisiin kokemuksiin, niin ne ovat seuraavanlaiset:

Sodan syttyessä ja kun oli luultavaa, että Sakkolan kirkko tuhoutuisi, otettiin sen kellot pastori Lauri Paunun toimesta alas tapulista ja upotettiin kaivoon, joka täytettiin. Rauhan tultua antoi pastori Paunu kaivaa kellot esiin ja viime tingassa ne saatiin junaan, mutta kiireessä ei kelloja ehditty varustaa seurakunnan nimellä. Näin ne tuntemattomina joutuivat rajan tälle puolen, kunnes niiden oikea omistaja nyt on jälleen löytynyt.

Monet kerrat on isänmaamme historiassa sattunut, että kirkkojen kellot on täytynyt piilottaa, upottaa järveen tai muuten kätkeä vainolaisen hyökätessä. Toiset lienee rauhan palattua löydetty, toiset ovat ikiajoiksi kadonneet. Mutta Sakkolan vanha kello näkyy olevan uskollinen seurakunnalleen ja kohtaloillaan se ikäänkuin symbolisoi Karjalan kansan korpivaellusta.

Eikä vain menneitä, vaan myös tulevia aikoja: niinkuin tämä vanha kello on kerta toisensa jälkeen löytänyt seurakuntansa, niin on myös Karjalan kansa vielä löytävä oman kodin.

Tutkimus on julkaistu sanomalehdessä, luultavasti Kotimaassa, vuonna 1941 ja on arkistoitu Museovirastossa, josta on saatu valokopio Suvannon Seudun käyttöön.

Kohtelee vanhaa kuin kukkaa

Terttu Ojakoski kirjoittaa Lemmälän Sanomissa ”Hiljaisia hetkiä” palstalla kauniisti lapsen kasvatuksesta. ”Hoida lasta kuin kukkaa” hän sanoo. Se on totta ja hyvää, kaunistaa ja viisasta kun niin pystyy suhtautumaan lapsiaan kohtaan, huolella ja varovaisuudella.

Kun ihminen tulee vanhaksi, niin hän tulee kuin lapseksi jälleen. Joten vanhaakin pitäisi hoitaa kuin kukkaa. Vanhalle tulee helposti paha mieli jos saa osakseen tyylyttä. Van-

ha alkaa tuntea itsensä ilman huomautuksia tarpeettomaksi. Sellainen tunne on kovin masentavaa jo hänen omana havaintonaan. Mutta jos vielä kohtelu on tyyliä ja kylmää. Varsinkin jos vanhuksella on lapsia ja nämä eivät huomaa, että äiti on vanha, avuton ja arka nykyelämässä. Vanhalla ei ole ajatukset joustavia ja viisaita. Hän masentuu helposti. Hän kaipaa hellyyttä ja ymmärtämystä omassa voimattomuudessaan.

Lapsella on tulevaisuus. Vanhuk-

sella on vain menneisyys. Jos on ollut onnellinen elämä, niin elämän il-takin on helpompi. Mutta jos vanhus on kokenut raskaita hetkiä elämässään, niin vanhuuden aika voi olla ylivoimaisen vaikea ja siksi monet vanhukset tulevat n.s. ”vanhuuden höperöiksi”.

Ja se ei ole helppoa.

Kohdelkaamme vanhuksia, ”höperöitä” tai viisaita ihan kuin lasta kuin kukkaa.

Klaudia

Puhe Sakkolan Lapinlahden kyläjuhlassa II

Vaikka koulua pidettiin pojille ja tytöille samaan aikaan, niin kuitenkin aivan eri paikassa. Ainoastaan kanttorin virsilaulutunnit olivat yhteisiä.

Puutteelliset liikennevälineet ja pitkä matka kirkonkylään hankaloitti kovasti kotikylämme rippikoululaisia. Etukäteen käytiin varaamassa maksullinen kortteeri johonkin Kirkonkylän asuintaloon, jotka tällaista vuokrausta harrasti. Naisväki varasi aina viikoksi evästä reppuun ja viikonvaihteessa käytiin sitten kotona hakemassa täydennystä.

Rippikoulua pidettiin myöskin aikuistumisen merkinä. Ennen ripille pääsyä en minäkään tohtinut tanssipaikassa tyttöä tanssiin pyytää, vaan tanssittiin poikaparissa tai niin kuin silloin nimitettiin ”härkäparissa”. Mutta konfirmaation jälkeen pokattiin jo tyttöä tanssiin kuten aikuiset pojat ainakin. Rippikoulu käytiin 15—16 vuoden ikäisenä.

Kansanopetuksen piiriin kuuluivat läheisesti myöskin kiertokoulut. Ne kehittyivät 1700-luvulla entisestä ”lukkarakoulusta”, joita Aleksis Kivi hyvin elävästi kuvaa Seitsemässä veljeksessä. Kiertokoulunopettaja oli seurakunnan palkkaama henkilö, joka kulki kylästä kylään pitämässä koulua aina muutaman viikon paikassaan. Minun kiertokoulunopettajani oli Alli Leiniö ja oppikirjana aapinen. Kirjoitusta opeteltiin raapustamalla ”rihvelitauluihin”. Alli Leiniön jälkeen oli Anna Kuparinen Riiskasta pitkäaikainen kiertokoulunopettaja Suvannon eteläpuolen kylissä.

Kiertokoulu toimi varsin pitkään kansakoulun esikouluna. Vasta v. 1930 aloitettiin Riiskan kanssa yhteinen alakoulu ja kiertokoulu lopetettiin. Alakoulun opettajina olivat talvisotaan saakka Hilja Vähämäki ja Hellin Kallonen.

Kiertokoulun lisäksi olivat pyhäkoulut erittäin merkittäviä pienten

lasten koulumuotona. Lukukinkereillä valittiin kyläläisten keskuudesta pyhäkoulunopettajat, jotka sitten piirinsä alueella keräsivät lapset sunnuntaisin hartautilaisuuteen vuoron perään talosta toiseen.

Kun kirkon opetus sisälsi etupäässä sisälukutaidon opettamista, niin katsottiin, ettei pelkkä sisälukutaito enää riitä.

Erityisesti kansallisen sivistyksen kannattajat alkoivat Suomessa 1800-luvulla vaatia kansanopetuksen laajentamista. Vapaampi poliittinen ilmapiiri teki uudistuksen Suomessa mahdolliseksi 1860-luvulla.

Uno Cygnaeus oli kierrellyt opintomatkailloilla Euroopan maissa ja hänen laatimiensa suunnitelmien mukaan alettiin maahamme perustaa kansakouluja. Vuonna 1866 annettiin kansakouluasetus, jonka mukaan kunnat velvoitettiin perustamaan kansakouluja, jotka olivat kunnan hallinnassa. Kansakouluista pyrittiin tekemään sellainen koulu, joka valmisti ihmisiä käytännön elämää varten ja siksi siellä opetettiin tietoaisten lisäksi myöskin käytännön aineita.

Sakkolaan perustettiin ensimmäinen kansakoulu 1872, mutta se aloitti toimintansa vasta elokuussa 1874 ja silloinkin vuokrahuoneessa Sipilänmäellä. Sakkolan ensimmäinen kansakoulurakennus valmistui kirkonmäärä v. 1882. Vasta 16 vuotta myöhemmin saatiin Lapinlahteen koulu, kun eri puolille pitäjää oli sitä ennen rakennettu jo 10 koulua. Kirvesmies Juho Kiuru sai Lapinlahden kansakoulun valmiiksi syyskuun loppuun mennessä v. 1908 ja silloin tietysti koulu vasta pääsi alkamaan. Koulu käsitti saman katon alla olevat kaksi luokkahuonetta eteisineen ja opettajien asumiseen tarvittavat tilat. Lisäksi olivat tarpeelliset ulkorakennukset ja erillinen sauna sekä kaivo. Lämmön antajina oli pystyynnit, jotka lämmitettiin koivuhaloilla.

Koulu oli neliluokkainen. Toisessa luokkahuoneessa saivat opetusta alaluokat eli 1 ja 2 luokka. Toisessa luokkahuoneessa saivat opetusta yläluokat, eli 3 ja 4.

Koulutiloja käytettiin myöskin yhdistysten ja järjestöjen kokoontumipaikkana siihen saakka, kunnes kylään saatiin nuorisoseurantalo.

Kansakoulumme toiminnasta, opettajista ym. henkilöistä on selostettu Sakkolan historia-kirjassa, joten niihin en tässä yhteydessä enemmälti puutu. Kaikki koulurakennukset tuhoutuivat talvisodassa.

Oppikouluja oli tuolloin vielä harvassa. Lähimmät koulut olivat 50—60 km päässä, eli Käkisalmissa ja Pölläkkälässä ja tietysti Viipurissa, jonne meiltä oli kuitenkin matkaa 100 km. Koska oppikoulut eivät olleet sisäoppilaitoksia ja niiden kesto-aika oli pitkä, niin koulut tuli kalliiksi eikä vanhemmat hyvin mielellään niihin lapsiaan lähettäneet.

Sensijaan kansanopistoja oli enemmän, ne olivat kestoaltaan lyhytaikaisia sisäoppilaitoksia ja varsin monet nuoret hakeutuivat yleensä talvikauden kestäville kursseille laajentamaan tietojään ja taitojaan.

Vaikka koululaitos on läpikäynyt perusteellisen uudistuksen, niin kansanopistot ovat pystyneet mukautumaan kehityksen mukanaan tuomiin muutoksiin ja toimivat varsin vireästi edelleenkin. Opettajia valmistavat seminaarit olivat myöskin sisäoppilaitoksia ja monet nuoret ihmiset meidänkin kylältämme hakivat seminaarin avulla itselleen uuden ammatin. Opettajan ammatin.

Kansakoululaitoksesta puheenolleen en malta olla mainitsematta, että oppivelvollisuuslaki tuli Suomeen v. 1921. Sen antamien säädösten nojalla toimittiin maassamme yli 50 vuotta. 1970-luvulla ruvettiin sitten koululaitosta uudistamaan. Nykyinen peruskoulukokeilu pantiin eräissä pohjoisen kunnissa alkuun 1973.

Muistoja talvisodan ajoilta

Hyvä heimosisar ja -veli, jos Sinulla on omia kokemuksia tältä ajalta, tai tuttavapiirissä on henkilö, joka on ollut mukana seuraavissa paikoissa, niin ole hyvä ja ota yhteyttä minuun.

Järisevän linnake, myös Korvenkylä ja Lohijoki, Saunaniemen merivartioasema, Taipale, Terenttilä, Kir-

vesmäki ja Patoniemi. Ylläppään linnake, Kaarnajoen linnake, Konevitsan linnake ja Sortanlahti. Mustanien linnake.

Olen kiitollinen kaikista tiedoista, vaikka vähäpätöisistä tapahtumista. Myös olen kiinnostunut valokuvista, jotka palautan sekä kartoista ym. Parhaat kiitokset aikaisemmista tiedoista.

Pyydän ottamaan yhteyttä: Olavi Väliaho, Orantie 4, 46860 Anjalankoski. Puh. (951) 544 87.

Kirvesmäki-Kerhon perustamista valmisteellut toimikunta laskemassa kukkalaitetta Karjalaan jääneiden vainajien muistomerille Mynämäessä Kirvesmäki-päivänä 20. 8. 1988. Kuvassa Kaija Hynnä laskemassa kukkalaitetta, muut vasemmalta Hannes Lopenen, Toivo Laulajainen, Veikko Ukkonen ja Aulis Ukkonen.

Terveisiä ”rajan takaa”

Suvannon Seutu-lehden ahkerana lukijana havaitsin lehden viime numerossa ”Toimituksen tuoli”-palsalla toivomuksen uutisista myöskin ”rajan takaa” eli Metsäpirtin puolelta. Tämän impulssin ja puhelinkeskustelun päätoimittajan kanssa johdosta haluan kertoa vähän Taipaleen — Terenttilän — Koukunniemen — Kirvesmäen viimeaikaisista kuulumisista.

Metsäpirtin pitäjän Terenttilän koulupiirin asukkaista koostuva epä-

virallinen toimikunta päätti viime vuonna 5. 3. -88 perustaa ko. koulupiirin asukkaiden yhdyssiteeksi Kirvesmäki-kerhon. (Kerhon lopullinen nimivalinta on vielä avoinna, sillä Kirvesmäki-nimen lisäksi esiintyy paineita muihinkin vaihtoehtoihin).

Kirvesmäki-kerho järjesti ensimmäisen Kirvesmäki-päivän lauantaina 20. 8. 1988 Mynämäessä, jossa käsiteltiin kerhon perustamiseen liittyviä kysymyksiä, paneuduttiin lyhyesti alueen historiaan (Taipaleen

Reino Söder

Koti

*Lumi lentää, viima vinkuu
luihin sekä ytimiin.*

*Saavun kotiin, tulen uuniin
viritän.*

*Sen loisteessa käteni kohmeiset
lämmitän.*

*Vaik' koti ois pieni
ja köyhäkin,*

*niin rauhan meille
ja suojan antaa.*

TAIMI FINNI

kaupunki 1600-luvulla), myöhemmän geologiaan (Suvannon lasku 1818 ja 1856—57) ja olemassaoloon taistelutantereena (vv. 1939—44) sekä esitettiin runonlausuntaa mm. ”Suven virsi”, joka lienee tunnettu Sakkolassakin.

Kirvesmäki-päivillä oli osanottajia n. 50 henkeä, jotka päättivät perustaa Terenttilän koulupiiriä edustavan kerhon, jonka virallistaminen sääntöineen tapahtunee perustavassa kokouksessa, joka pidetään Mynämäessä Keijo Hynnällä 1. 4. 1989 alkaen klo 13.00. Perustavan toimikunnan kokoonpano on ollut: Kaija ja Keijo Hynnä, Hannes Lopenen, Toivo Laulajainen, Veikko Ukkonen, Maija Uusikartano ja Aulis Ukkonen, viimeainittu puheenjohtajana.

Kirvesmäki-kerho ottaa mielihyvin vastaan arvokkaan tarjouksenne palstatilan käytöstä ja on valmis kaikenlaiseen yhteistoimintaan kykyjensä mukaan.

Yhdyshenkilöt Kaija ja Keijo Hynnä Valtola 23100 Mynämäki puh. 921-707358. Aulis Ukkonen Kirkkotie 21 A 02700 Kauniainen puh. 90-5051897.

Aulis Ukkonen

VEIKKO SOKURA
Erikois-
hammasteknikko
TAMPERE
Mäkipäänkatu 39—41 II kerros
Puh. 556615

Putkiliike
P Nuora Ky
37560 KULJU
puh. 676 100

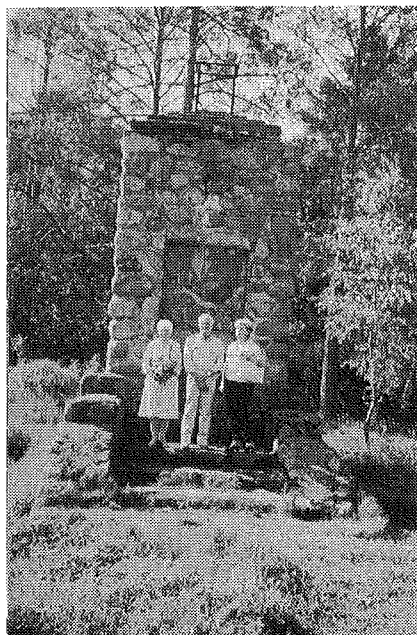
Metsäpirtin pitäjäjuhlat

Helsingin Seudun Metsäpirtti-Kerho ry, joka toimii aktiivisesti metsäpirttiläisten yhdyssiteenä pääkaupunkiseudulla, järjestää ensi kesänä 1—2. 7. 1989 Metsäpirtin pitäjäjuhlat Helsingissä Karjala-talolla. Pitäjäjuhla alkaa lauantaina iltapäivällä, jatkuu iltajuhlan Karjala-talolla sekä sunnuntaina koko päivän perinteisin ohjelmin. Yksityiskohtainen ohjelma valmistuu kevätkaudella 1989. Metsäpirtin pitäjäjuhlista kiinnostuneiden naapureiden on syytä varata aikaa almanakasta.

Helsingin Seudun Metsäpirtti-Kerho kokoontuu muutoin syyskuun ja toukokuun välisenä aikana joka kauden kolmantena keskiviikkona klo 18.30 Karjala-talon Laatokka-salissa tarinoinnin merkeissä. Tarinailtoihin ovat tervetulleita myös naapuripitäjäläiset.

Kerhon puolesta

Aulis Ukkonen

Metsäpirtin lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkki nykytilassa kesälä 1988. Edessä vasemmalla Bertta Tuohioja, Keijo Hynnä ja Kaija Hynnä.

Viisi sanaa

*Huuhdon sanoja soran seasta
etsin
tuokin terävsärmäinen
lyijynharmaa, raskas.
Tämä pieni ja kevyt,
olisiko sinapinsiemenen verran,
tämän näkyy lävitse kuin lasi,
voi miten hirveää,
narisee kuin ruosteinen sarana.*

*Ja tuossa terävä kuin veitsi,
valmiina leikkaamaan
vaikka verille asti.
Kirosanoja joukossa monta...*

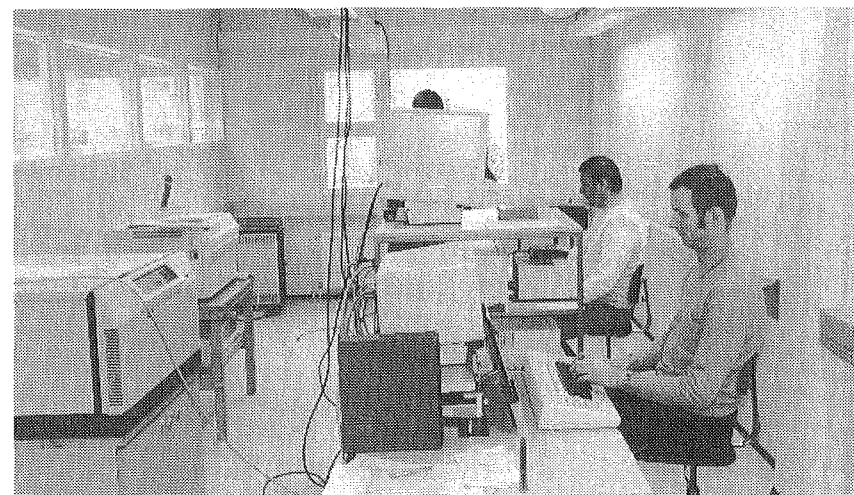
*Yön tullen kädessä viisi:
rakastan sinua — lämpimät ja hyvät,
anna anteeksi — nöyrät, vähän käytetyt,
kiitos — tästäkin päivästä,
mennyt ei palaa takaisin.*

TOPI AAVA

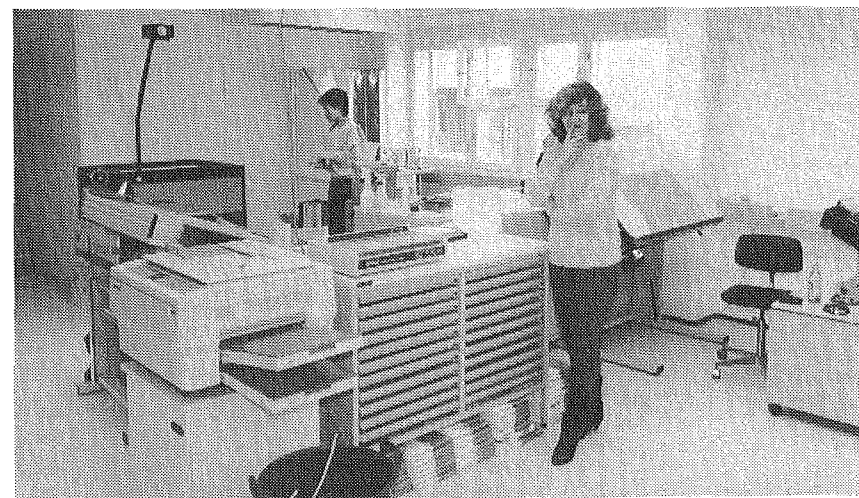
Toijalan Seutu ja kirjapaino pääsi uusiin tiloihin

Toijalan Seutu Oy:n kaikki toiminnot keskittyivät omalle tontille, sillä kirjapainorakennuksen yhteyteen valmistui 480 neliömetrin suuruinen uudisrakennus. Uudet tilat otettiin käyttöön 1. maaliskuuta.

Monipuolisiin palveluihin erikoistunut kirjapaino sai uudisrakennuksen toisesta kerroksesta asianmukaisia tiloja, joihin siirtyi latomo ja valmistus. Yhtiö on panostanut viime

Latomossa työskentelevät mm. Veijo Sutinen ja Pekka Mäenpää.

Vanhan kirjapainorakennuksen alakerrasta pääsivät mm. Eija Kuusisto ja Soili Joutsen uusiin tiloihin. He tahtavat myös Suvannon Seudun sivut.

vuosina kirjapainossaan uuteen tekniikkaan.

Toijalan Seutu on maamme vähimpia paikallislehtiä, jonka toimitus hoitaa aluelehden roolin mukaisesti uutisvälitystä Toijalan talousalueella. Lehti on perustettu 1916.

Toijalan Seutu Oy:n vanhan kirjapainorakennuksen alakerta saneerataan kevätkaudella 1989 yhtiön henkilökunnan sosiaalityöksi, varastoksi ja arkistoksi.

Yhtiön toimitusjohtaja on Terttu Könni ja päätoimittaja Kalle Siukola.

80 VUOTTA täytti 4. 12. 1988 Aini Suikkanen o.s. Karttunen Tampereella. Hän on syntynyt Pyhäjär-

Vuosia täyttäneitä

ven Vpl Noitermaassa. On asunut myös Sakkolan Petäjärvellä ja Kirkonkylässä.

Hän on osallistunut moniin seura- ja yhdistystoimintoihin. Talvi- ja jatkosodassa hän toimi puhelinkeskukseen hoitajana. Lentopommitus peit-

ti heidän sisarensa kanssa jopa maan alle, josta onneksi saatiin pelastetuksi ja elämä viestilottana jatkui. Talvisodan jälkeen siirtyi viestittäjäksi puolustuslaitoksen palvelukseen. Suurhyökkäyksen eteen hän jäi v. 1944, mutta ihmeellisesti taas pelastui hyökkäyksen painopisteessä Raivolassa!

Hän on Suvannon seudun avustaja ollut vuosikymmenien ajan. Myöhästyneet kiitokset ja onnittelut Suvannon Seudusta!

80 VUOTTA täytti 22. 2. 1989 vääpeli evp Väinö Viskari Lempäälän Kuljussa. Kotikylä Sakkolassa oli

Purpua. Siellä hän toimi pj tai sihteerinä Sakkolan Jäntevässä ja Nuorisoseurassa. Talvisotaan hän osallistui Ep 6:n konekiväärikomppaniasa Keljan ja Kirvesmäen suurtaisteluihin.

70 VUOTTA täytti 27. 1. 1989 Osmo Kuisma Hyvinkäällä. Entinen kotipaikka Sakkolan Haitermaa.

60 VUOTTA täyttää 4. 5. 1989 Arvo Meskanen Nokialla. Entinen kotipaikka Sakkolan Vilakkala. Hän

avustaa Suvannon Seutua kirjoituksillaan. HÄN EI JUHLI MERKKIPÄIVÄÄNSÄ.

70 VUOTTA täytti 10. 2. 1989 Arvi Kuisma Saarijärvellä. Entinen kotipaikka oli Sakkolan Haitermaa.

50 VUOTTA täytti 29. 1. 1989 Meeri Kyllikki Salokangas o.s. Laitinen Vesilahden Kaakilassa. Hänen syntymäkylänsä oli Sakkolan Petäjäjärvi.

TOIMITUKSEN TUOLI

Sotkut piristävät asian käsittelyä. Nyt tuli sotkettua metsäpirttiläisten kerhot.

Metsäpirtti-juhlan järjestää METSÄPIRTTI-kerho ei Kirvesmäki-kerho, niinkuin viime pakinassa kerroin.

Metsäpirtin pitäjäjuhlasta, samoin myös Sakkola-juhlasta tulee lisää tietoa seuraavissa numeroissa.

Nämä pakinat ovat vasta alustamista. Palataan asiaan lähiaikoina.

Tilillepanokortteja olen jo muutamana sata kappaletta postittanut tilaushinnan suorittamista varten. Kehoitukset ja maksut ovat jo menneet muutamassa tapauksessa "ristiin", pari tilillepanokorttia onnistuin saamaan takaisin vielä postista. Mikäli tilillepanokortti saapuu jo maksaneelle, silloin kehoitus on aiheeton ja lehti jo maksettu.

Vuosia täyttäneistä ei luettelo ole täydellinen ja jääkin puutteelliseksi jos asianomaiset eivät lähetä henkilötietoja toimitukseen.

Kaikki henkilötiedot ovat tervetulleita, myös pikku-tapahtumat piristävät kun niistä Suvannon Seudussa kerrotaan!

Suomen hiihto elää yllättävän hyviä aikoja ja mikä on silmiin pistävä piirre on se, että lähes kaikki mitalihiihtäjät ovat karjalaista tai kainuulaista sukujuurta. Suvantolasta sukuiseksi en tiedä kuin mäkimestari Puikkosen.

Ensi numeroon saataneen tietoja VIII Samppa-hiihdosta, jos lumitalanne ei estä hiihtämistä täysin 19. 3?

SÄÄTIÖ KUTSUU SAKKOLALAISIA

Suvanto-Säätiö kutsuu sakkolalaiset muistelemaan menneitä ja vaihtamaan kokemuksiaan 50-vuotisen taipaleen varrelta! Tilaisuus ruokailuun järjestetään Lempäälässä Hakkarin koulun yläasteen tiloissa lauantaina toukokuun 27. p:nä 1989.

Ohjelmasta tarkemmin seuraavassa Suvannon Seudussa.

Pitäkää tilaisuus muistissa ja kaikki kynnelle kykenevät mukaan!

Vapaa pääsy tarjoiluineen!

Tervetuloa!

SUVANTO-SÄÄTIÖ

VANHA KALMISTO:

Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkin paljastusjuhlaan Viialassa 19. 8. 1955 kirjoittanut Iivari Karpanmäki.

Taas sinne rientää meidän aatoksemme, mis lepää temppelimme vaienneet. Mutta sinne päästä voi me emme, Siellä ristit haudoilla on kaatuneet. Siellä lepää yksin hiljaisuuden hiekka. On meidät karkoittanut sodan miekka.

Nyt sinnekin on kesä jälleen tullut ja päivä paistaa niinkuin ennenkin. On siellä nurmettuneet rakkaat kummut. Tunnemme tämän muistoin tuhansin. Kun päiväsäteet lämpöänsä valaa, niin mennyt aika mielehemme palaa.

Siellä lepää meidän vanhempaimme tomu. Vain tuuli soittaa puissa kanneltaan. On siellä hiljentynyt mainen kohu. On kaikki siellä hiljaa, paikallaan. Ei kuulu kaiku meidän askeltemme. Vain vieras liikkuu luona hautojemme.

Ja kuitenkin, on paljon jäänyt sinne sellaista, jota tänne emme saa. On siellä juuret koko vaiheisiimme ja pohja, mistä voimaa ammentaa me saamme elämämme myrskysäissä, vastatuulen, rajun yllättäissä.

Vaan tuuli tuokoon viestin tänne saakka ja lohdunsanan sieltä kantakoon. Kirvotkohon harteiltamme taakka ja meille uuden voiman antakoon. Ja siunauksen sieltä rajan takaa puistoista, missä esi-isät makaa.

Me emme pääse luokse kumpujenne, saa niitä emme käsin koskettaa. Ei kukka kasva teidän haudallanne. Vain muistot sinne usein vaeltaa. Muistomme ovat meidän kukkiamme vain niitä teille sinne kuljetamme.

Nyt täällä paljastettu muistokivi vie aatoksemme sinne, teidän luo. Ja kalmistomme pitkä ristein rivi se mielehemme entispäivät tuo. Kun tämän kiven luokse seisahdumme niin teitä muistain silloin hiljennymme.

IIVARI KARPANMÄKI

KUOLLEITA

Yrjö Sikanen syntyi 21. 04. 1893 Sakkolassa, kuoli 03. 02. 1989 Loimaan aluesairaalassa. Hänen syntymäkylänsä oli Sakkolan Valkjärvi. Viimeinen kotipaikka Punkalaitumen Kanteenmaa. Hän toimi yli 20 vuotta Suvannon Seudun asiamiehenä.

Anna-Maria Koiranen, o.s. Kuisma, syntyi 3. 2. 1898 Sakkolassa, kuoli 31. 12. 1988 Tampereella. Kotikylä Sakkolassa Haitermaa ja viimeinen kotipaikka Lempäälä.

Aino Sipiläinen, o.s. Romu, syntyi 20. 10. 1898 Vuokselassa, kuoli 31. 12. 1988 Pirkkalassa. Kotikylä Sakkolassa Viiksanlahti.

Siunaustilaisuus Pirkkalan kirkossa 14. 1. 1989 ja sen jälkeen muistotilaisuus Kirkkoveräjän seurakuntakodissa.

Aino Korpelainen syntyi 1. 3. 1901 Sakkolan Petäjärvellä, kuoli 18. 1. 1989 Porvoon aluesairaalassa. Hänen kotipaikkansa Karjalassa oli Vuokselan Noisniemi ja viimeinen asuinpaikka Östersundom.

Armas Repo syntyi 9. 9. 1904 Sakkolassa, kuoli 5. 1. 1989 Huittisissa. Hänen entinen kotikylänsä oli Sakkolan Kaarnajoki.

Iivari Karpanmäki syntyi 19. 5. 1905 Sakkolan Kiviniemessä, kuoli Viialan vanhainkodissa 16. 1. 1989.

Viialan kirkkoon valkoista arkkua kantoivat vainajan omaiset ja ystävät.

vät. Surumarssia soitti kanttori Heikki Ali-Löytty, jonka soittamat sävellet huipentuivat Konsta Jylhän sävellykseen Vaiennut viulu. Nämä sävellet herkistivät saattojoukon sydämet.

Siunauksen toimitti rovasti Arvi Kuoppala. Arkku laskettiin haudan lepoon 21. 1. Aunen nimipäivän

muistolle. Kukkalaiteet laskettiin kummulle ja laulettiin yhteisesti "Sun haltuus rakas Isäni".

Muistotilaisuus pidettiin Viialan vanhainkodin kauniissa ruokasalissa. Aluksi laulettiin yhteisesti: "Maa on niin kaunis..." rovasti Kuoppalan pianolla säestämänä. Hän puhui Iivarin muistolle kauniisti, pitkään ikään ehtineelle sakkolalaiselle, hänen elämänvaiheistaan, musiikista ja kuorolaulusta Viialan kirkkokuorossa.

Toivo Männikkö puhui Iivarin muistolle aina hänen kouluajoistaan näihin päiviin saakka, hänen elämäntyöstään ja rakkaista harrastuksistaan. — Nyt on Iivarin viulu vaiennut.

Muistoa kunnioittivat Viialan Karkalaseura, Viialan seurakunnan kirkkokuoro, hyvät naapurit, ystävät ja omaiset.

Luoja kasvatti kultaista viljaa, taittoi lyhteestä tähkän jo kypsyneen.

Elon liekki sammui hiljaa, ei aihetta muuhun kuin kiitokseen.

Toivo Äikäs syntyi 19. 11. 1905 Valkjärvellä, kuoli 23. 12. 1988 Helsingissä. Entinen kotikylä Sakkolan Haittermaa.

Siunaustilaisuus Helsingin pitäjän siunauskappelissa 6. 1. 1989, jonka jälkeen vietettiin muistohetki Itä-Paikkilan Seurakuntakodissa.

Lämmin kiitos teille kaikille rakkaamme Toivo Äikään muistoa kunnioittaneille ja myös monin tavoin lohdutitte meitä surussamme. Helmi Äikäs, o.s. Karonen.

Rudolf Karja syntyi 6. 3. 1913 Sakkolan Kaarnajoella, kuoli Mäntän Aluesairaalassa 30. 12. 1988. Viimeinen asuinkunta Vilppula.

Eino Einar Karvanen syntyi 30. 3. 1931 Sakkolassa, kuoli 24. 1. 1989 TAYKS:sa. Entinen kotikylä Sakkolan Petäjäjärvi.

PILLIPIIPARIT

Mitähän mahtoi 14-vuotias nuorukainen ajatella jättäessään hyvästejä vanhemmilleen ja pikkuveljelleen, tietäen ottavansa vastuun omasta elämästään ja tulevaisuudestaan?

Matka uuteen elämään ei ollut pitkä, vain Pihlajamäeltä Kirkonmäelle kävellen ja sieltä linja-autolla Kiviniemen kasarmeille, mutta muutos oli todella perusteellinen kodin elämään verrattuna.

Oppivelvollisuuslaki edellytti jokaisen siihen kykenevän, ynnä mahdollisuuden omaavan, suorittamaan noin kuuden vuoden aikana tarvittavan oppimäärän päästäkseen todistettavasti tästä velvollisuudesta vapaaksi. Mutta mitä noin 14-vuotias tekee sen jälkeen? Vain hyvin harvoilla oli silloin mahdollisuus päästä opikouluun ja sen kautta korkeammalle opin tiellä. Mihin ne lapset lähtivät joille ei kotona sopivaa työtä löy-

tnyt?

Minullekin parin vuoden hapa-roinnin jälkeen kantautui tieto, että nyt olisi mahdollisuus saada muutos joutilaisuuteen, niin kukapa nuorukainen ei hihkuisi riemusta ottaessaan tilaisuudesta vaarin?

Kaikkeen ammattiin lienee alkutai val hankala? Yöllinen lumisade oli tukkinut tien niin pahoin, että jo Taipaleen ja Kirkonkylän välillä oli myöhästymistä kertynyt tunnin verran. Lumiauralla varustettu linjuri oli vastamäissä selvissä vaikeuksissa, mutta perille Kasarmilaan kuitenkin päästiin. Linja-auto pysähtyi Kasarmilan Sakkolan osuuskaupan myymälän eteen, josta kasarmin pääportille oli satakunta askelta.

Kasarmin portilla oli vartiomies joka kutsui paikalle toisen sotilaan noutamaan alokkaana palvelukseen astuvaa päävartioon, että saadaan

tarpeelliset henkilötiedot nuorukaisesta.

— Kylläpä tulit väärälle portille, oli porttivahdin hiljainen lausahdus! Ilahduttava kannustus soitto-oppilaalle! Päävartiossa kutsuttiin vielä paikalle soitto-kunnasta kantahenkilökuntaan kuuluva aliupseeri.

Kun päävartio oli saanut kaikki tarvittavat henkilötiedot, niin oli seuraavana kohteena varusvarasto, josta löytyikin hyvin sopiva sotisopa ja muu tarpeellinen varustus. Se oli ihme!

Soitto-oppilaan varustukseen ei kuulu minkäänlaista aseistusta. Kun oppaana toiminut totesi varusteet riittäviksi, hiihtovarusteita lukuunottamatta, lähdettiin majoituspaikkaan. Soitto-oppilaat oli majoitettu kaksikerroksiseen asuinrakennukseen, sen ullakkohuoneeseen, jonne oli saatu aivan mainiot tilat tusinalle soittajalle.

Pesupaikka oli hana seinässä ja sen alla kaatoallas. Kasarmin puhelinkes-

kus oli seinänaapurina. Vuoteet olivat kaksikerroksisia, aivan armeijan vakiokalustoa.

Tulokkaalle haluttiin antaa tietysti paras peti, paras mahdollinen vuode. Kolmesta vuodekaksikosta keskimäinen yläpeti. Osoittautui kuitenkin, että loppuunkulunut olkipatja oli tyhjennetty, oli siis tehtävä patjan täyttö. Eräs vanhempi oppilas lähti näyttämään ja opastamaan patjapussin täyttämisen hienouksia. Hän näytti kuitenkin vain olkikasan ja lähti pois paikalta!

Oli erinomainen asia, että tulija oli varannut askareita varten koko päivän, sillä tehtäviähän kertyi niin paljon, ettei kaikki ollut vielä kohdallaan, kun soittaja-alikersantille tehtiin jo ilmoitus osaston järjestäytymisestä iltahartautta varten. Paikalla oli 11 soitto-oppilasta ja yksi alokas. Iltahartaudessa laulettiin virsi: Sun haltuus rakas Isäni... sekä luettiin Herran siunaus.

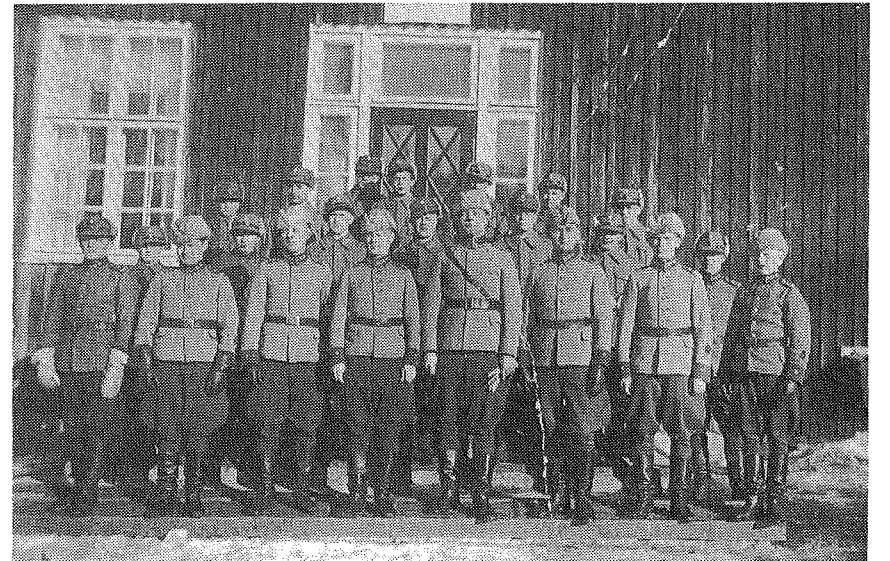
Yö osoittautui ongelmalliseksi. Kuten jokainen samaan tilanteeseen joutunut tietää, että putoaminen on kovalta ja pyöreältä patjalta varma. Niin kävi nytkin! Taisi siinä tipahtaa monta kyyneltä silmästä ennenkuin oli herätyt.

Sotilaspuke on niin hyvin suunniteltu, että se on helppo pukea ylle ja "istuu" hyvin. Mutta alokas tuntee itsensä maan matoseksi lähtiessään aamusaikalle, kun päässä on kokarditon lakki. Se on mokkerin merkki! Jonka jokainen helposti havaitsee. Kun nyt 55 vuotta tapahtuman jälkeen katselee kuvan ainoaa kokarditonta alokasta, niinkin juhlavassa tilaisuudessa otetussa kuvassa, kuin kapellimestarimme, musiikkiluutnantin A. Muukan lähtiäistilaisuuteen järjestäytymisessä niin ei kokardittomuus tunnu yhtä lohduttomalta kuin silloin.

Kapellimestari mus.luutn. A. Muukka nimitettiin ylikapellimestarin virkaan ja ylennettiin mus.kapteeniksi ja myöhemmin mus.majuriksi. Hän oli ansioitunut sotilasmusiikin kehittäjä, osallistuen muuhunkin

musiikkiin liittyvään kulttuuritoimintaan.

Valitettavasti kaikkien kuvassa olevien nimet eivät enää ole muistissa, he on merkitty kysymysmerkillä ?.

KUVASSA ovat eturivissä: Bongi, Nurminen, Leppä, väapeli Kuparinen, mus.luutn. A. Muukka, Lindroos (Liinola), ?, Romppainen.

Toinen rivi: Sappinen, Silvennoinen, ?, ?, Naskali, Kinnari, ?.

Kolmas rivi: Pitkänen, Kuronen, Haapasalo, Kuparinen, Vulli, R. Laihanen ja Adolfsen.

Mutta palatkaamme tuohon alokkaan toiseen päivään. Sillä aamusaikka ei liene koskaan maistunut niin hyvältä, eikä "vaneri" niin makealta kuin silloin. Edellisenä päivänä ruokaillessa oli jännitys ja tietämättömyys syynä siihen, ettei syömistä ehtinyt kunnolla aloittaakaan kun komennettiin ylös ja ulos!

Aamusaikalta palattuamme meitä kohtasi hävityksen kauhistus! Päiväpeitot oli kiskottu pois vuoteista ja alokkaan sänky oli tyhjä kaikesta! Patja oli viety ovenpieleen, kuin ulos heitettäväksi. Uloshan se piti viedäkin, sillä kun tuvanvanhin tarkasti sen, oli tuomio: Sotilaan patjan on oltava patjan näköinen! Siis, kun patja oli uudelleen täytettynä ja muutoon ommeltuna, niin oli se kuin tiiliskivi, mutta sen tiiliskiven muodon sai vasta kun kaikki kahdeksan sivun taitteet oli ommeltu niin, että

oljista ja patjapussin käänteestä ommeltiin isolla äimällä ja paksulla langalla "makkarat" molemmin puolin patjan ympäri. Patjan uusimiseen ei aamulla kuitenkaan jäänyt aikaa, sil-

lä olikin kiirehdittävä soitto-kunnan harjoitussaliin. Opiskelun aloittajalle esiteltiin soittimet, soittimien paikat orkesterin istumajärjestyksessä.

Kun orkesterin harjoitus aika lähestyi, niin saapuivat myöskin kantahenkilökuntaan kuuluvat soittajat paikalle. Väapeli Kuparinen, joka kapellimestarin sijaisena johti orkesteria, esitteli alokkaat näille aktiivisoittajille ja vei sen jälkeen musiikin alkeitten oppilaat toiseen huoneeseen.

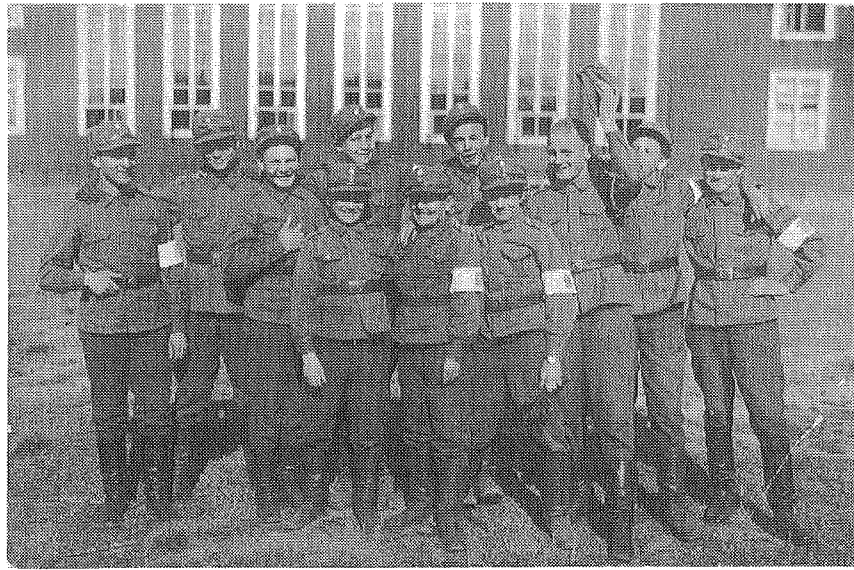
Aloittelijalle jaettiin nuottipapereita, tutustuakseen niihin ja samalla oktaavialoihin. Mutta kaikkein tärkein laite oli signaalitorvi, josta pitäisi loihtia erilaista musiikkia. Ei signaalitorvesta tule yhtään soivaa säveltä heti, eikä moneen päivään! Piti vain puhalttaa ja puhalttaa kaikenlaista pörinää ennenkuin huuliin muotoutui ansatsi eli huuliote. Huuliotetta tarvitaan puhallinsoittimien puhaltamiseen ja hengitykseen. Kun se, siis huuliote on muotoutunut ja sulosävelet alkavat soida, niin kuuntelevat opettajat sävelen laatua, määrätäkseen soittimen millä jatkaa.

Signaalitorvelle on sävelletty erilaisia sävelmiä, Fanfaareja, joita määrättyissä tilaisuuksissa oikein virallisestikin soitetaan.

Reserviläisille alkoivat kertausharjoitukset heti kun uusi kasarmirakennus Valkjärven rannalla voi vastaanottaa majoitettavat joukot.

Silloin soittokunnalle annettiin tehtäväksi aamuerätyksen ja iltasoiton signaalien soittaminen. Vanhemmat oppilaat valitsivat iltasoiton, joka kieltämättä iltahartauksineen onkin paljon vaativampi toimitus kuin aamuerätys, joten nuorin oppilas sai opetella herätystä soittamaan niin, että sekä soiton varmuus ja äänen voimakkuus oli sitä luokkaa, että se kuului valtavan rakennuksen joka soppeen. Aikaa piti seurata tarkoin ja sitten tasan kello kuusi joka aamu joku soittaja puhalsi "torveaan suoraksi". Tosin ensimmäisenä aamuna kädet jännityksestä hikoilivat, mutta heti kun torvi alkoi soida laukesi jännitys. — Jo toisena aamuna kuului murinaa pillipiiparista joka ei anna nukkua.

— — —
Toinen valokuva on myöhemmäl-

tä ajalta, erään juhlanan tilaisuuden jälkeen, jolloin soitto-oppilaat järjestäytyivät käsivarsinauhat hihassa riviin. Sovittiin, ettei ohjesäännön mukaista esiintymistä vaadita, joten lepo-asento vaan! Näyttääkin sen, että asennot ovat vapaat.

KUVASSA ovat soitto-oppilaat va-

semmalta: Kuronen, Naskali, Kinnari, Roope Laihanen, Kuparinen, Adolfsen, Haapasalo ja Vulli. Adolfsenin lakin alta paljastuu kurinpalautustoimet!

Pienet pojat edessä ovat: Sappinen, Jortikka, Pitkänen.

jatkuu

Vesilahden karjalaisten toiminta piristynyt

VESILAHDEN KARJALAISET RY kokoontui vuosikokoukseensa 16. 2. 1989 Olavi Kuparisella Vesilahden Rautialassa.

Kun seuran puheenjohtaja Asta Valkonen oli toivottanut osanottajat tervetulleeksi ja avasi kokouksen, niin kokouksen puheenjohtajaksi valittiin yksimielisesti Olavi Kuparinen ja sihteeriksi Seija Purontaa. Pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin Soini Kurikka ja Jaakko Valkonen.

Päättynyt vuosi oli yksi touhukaampia koko toiminnan aikana. On ollut karjalaisten kirjojen esittely, teatteriesitys ja muita tilaisuuksia huomattavan runsaasti keväästä joulun.

Jälleen seuran hallitusta nuorennettiin, joka on osoittautunut oike-

aksi suunnaksi toiminnan elvyttämiseksi.

Seuran puheenjohtajaksi valittiin yksimielisesti Ritva Koski (o.s. Raaska), varapuheenjohtajaksi siirtyi Asta Valkonen. Hallitukseen valittiin: Tapani Pietilä, Pirkko Bergius, Terttu Kurikka, Kerttu Virolainen, Matti Virolainen ja Arvo Nuora.

Tilintarkastajat: Arvi ja Erkki Kalonen, varalta Marja Autio. Kulttuuritoimikunta: pj. Ritva Koski, Seija Purontaa, Pirkko Bergius, Yrjö Raaska, Tapani Pietilä ja Juha Villanen. Urheilu- ja kyykkätoimikunta: Yrjö Raaska, Olavi Kuparinen, Soini Kurikka ja Jaakko Valkonen.

Edustajaksi Karjalan Liiton kokouksiin: Yrjö Raaska ja varalle Anna Raaska. Piirin kokouksiin: Yrjö

Raaska ja Jaakko Valkonen. Piirin naistoimikuntaan: Ritva Koski ja Seija Purontaa. Seuran emäntänä toimii Aino Nuora.

Toimintakertomus viime vuodelta on kiitokset ansaitseva, silti toivomuksemme on, että nuorempi sukupolvi tulisi innolla mukaan vaalimaan karjalaisuutta ja kuljettamaan seuraa seuraaville vuosikymmenille.

Talon puolesta emäntä Kerttu Kuparinen oli kattanut runsaan tarjottelun pöytään ennen ja jälkeen kokouksen. Parhain kiitos kaikille seuran toiminnoissa mukana olleille!

V. P.

KIITOS AUNE KOPPASELLE!

Onnittelten Sinua kauniin unelmasi toteuttamisesta. Tuokoon tsasouna onnea ei vaan sinulle, vaan koko Suomelle.

KLAUDIA

Lapsuuden muistoja mummolasta

Kodistani oli mummolaan Sakkolan Vilakkalaan matkaa n. 7—8 km. Tie oli kivinen, joten useimmin menimme kävellen äidin mukana. Matka tuntui pitkältä lasten mielestä, olihan alkumatka kylän läpi kulkien mukavampaa. Kun Saaprun kylä lopui oli ahon laidassa tie ja sen jälkeen alkoi metsätaival. Välillä oli isoja niittyjä. — Muistan joka polun sillä välillä.

Vilakkalan kylän alkaessa näkyi ensimmäisenä mummolan rihi. Pihaan mennessä oikealla oli vanha aita, jossa oli paljon mielenkiintoisia

tavaroita, joita olisi tehnyt mieli penkoa.

Kerran sai mummon kurvipiirakka lisäaromeja, kun sattui olemaan suola- ja salpietariastiat aitassa vierekkäin. Mummo maistoi piirakkaa, niin hän heti kysyi: — Mistä sitä suola otit? — Suolan hakija en kylläkään ollut minä. . .

Kerran taas pääsin enon ja tädin kanssa mustikkaan ja sattui kova vesisade jolloin eno antoi takkinsa minulle. Eihän se koko ollut oikein sopiva, mutta en kastunut, vaikka eno taisi kyllä kastua, kun antoi takkin-

sa minulle. Tuvan lähistöllä kasvoi siehtarlaispehko (mustaherukkapensas) josta sai makeita marjoja ohimennen kun oli juostava kummilaan Liisin kanssa leikkimään.

Kyllä siellä käytiin talvellakin, koska mieleeni on jäänyt hetki kun istuimme äidän kanssa ison uunin päällä ja äijä sanoi meille lapsille: — Istukaa lapset vaan siihen pulkan päälle. (Pulka oli iso tynny).

Mummon käydessä taas meillä Saaprunsa odotimme kovin milloin mummon kassi alkoi heilua pellon sarraimen takaa.

Tämä kassi kun oli tehty siten, että huivi oli solmittu yhteen neljästä kulmasta ja se oli käsivarrella ja siellä aina vehnäskakku tuomisina ja meille lapsille niin hyviä nauriita ettei sellaisia ole missään kasvanut, ihan vielä tulee vesi kielelle.

Sitten vielä vähän myöhäisempien aikojen tapahtumista. Kirjailija Martti Tenkanen on kai jossain kirjoittanutkin siitä Sakkolan suuresta kivistä, joten minäkin kerron siitä vähän lisää.

Pojat pääsivät sitä ihmettä katsomaan, mutta meitä tyttöjä ei äiti päästänyt: "sin eksyttä metseä. . ." Se jäikin harmittamaan kun ei sitä kiveä nähnyt. — Kunnes jatkosodan aikana olimme Saaprunsa ja kun olin kova marjastamaan ja yksinäni kiertelin pitkin metsiä, niin tuli kerran mieleeni mennä Kytösuon taakse, siellä kun oli ennen paljon puolukoita. Niin oli nytkin. Poimin astian täy-

Hiippakunnat Helsinki

Pastori Katariina Virta os Keski-Korhonen on määrätty Munkkivuoren seurakunnan ylimääräiseksi apulaiseksi 15. 3. 1989 lukien.

Aamut

Minä muistan kototaaajaman kyineen.

Suvannon, kauneimman virran tyynenä, aaltoine hyineen.

Muistan niittymme Hassel-pähkinäpuineen.

Syväoan lähteen ja sen tuohisen lipon,

joka helteillä heinämiesten väsyneitten vei janon.

Aina aamulla auringon suuntaan lähdettiin kalaan.

Pellon pientareelta jo näin: Koko Suvanto hopeaa valaa.

Aamutuuli laatokalta idästä puhalttaa, odottaa vain sopii antaako kalaa?

Omaranta leppä-paju-pusikkoineen,

aamusuikon antaa koivu lähioksistoineen.

Vene hautatervan tuoksuinen armaan virran syltiin

käy aaltojen.

Vesirajan laudat vettä lotisten, elementti on koti sen.

Kalaa tuli runsaasti, ken sitä vain pyydysti!

Rantalehto suojan antoi rastaanpoikueille,

isät, äidit ruoan kantoi.

Sielä sirkuttivat sovussa linnut.

Noustuani pellon palteellen ja kuulen kankahalta kukkuvan käen.

Kissa "Misse" häntäänsä heiluttaen tulee vastaan

kalaa anoen, sen silmistä näen.

Kylässä jo karsinoissa siat röhkii. Kukko kiekuu.

Aamu ehtii. On aika herätä!

Herättiin! Elettiin!

Mutta, miksi kävi niin?

Tuli toinen aamu. Totinen aamu. Aamu marraskuun.

Rautu paloi, kaikki meni.

— Siitä on jo kauan. . .

NIILO NASKALI

teen ja tein pois lähtöä, niin en osannutkaan sille josta olin tullut, vaan menin aivan väärään suuntaan. — Ajattelin siinä mennessäni, että tämä ehkä vie Sakkolan kirkolle, mutta vaihtoehtoa ei juuri enää ollut jos oli mieli päästä ihmisten ilmoille.

Kuljin siinä kuljen kunnes — voi kauheaa, mikä tuo on?

Desanteista minua oli peloiteltu, mutta tämä ei voinut olla sekään...?

Siinä seisoin, katsoin ja mietin mitä tehdä, koska suollekaan ei mieli tehnyt. Takaisin! Koska olin polun löytänyt. Niin jatkoin matkaa ja voi ihme ja kumma: Siinä seiso i edessäni se Sakkolan ”Suurkivi”. Ajattelin kiivetä sen päälle, mutta jos en olisi-kaan päässyt sieltä alas, niin jäisin sinne istumaan kuin Jukolan veljekset joskus ennen.

En muista oliko se kivi Sakkolan vai Pyhäjärven puolella, mutta rajalla kuitenkin.

Tuli sekin kivi nyt nähtyä, vaikka näin myöhemmissä vaiheissa. Olisi mukava se kivi vielä nähdä, mutta se jää kyllä vain haaveeksi.

Olisikohan se entisellä paikallaan Hytinsuon lähellä Saaprun ja Sakkolan maantien puolivälissä?

Tämä näistä tällä kertaa, joskus toisten lisää.

Sirkka Mäkinen

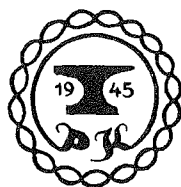
Perämoottorit Ruohonleikkurit Moottorisahat sekä muut polttomoottorikoneet

Pienkonekorjaamo

NUORA-MOTOR

Härmälänkatu 15, TAMPERE
Puhelin 931-654 411

Perämoottorit Ruohonleikkurit Moottorisahat sekä muut polttomoottorikoneet

**PÄRSSISEN
KONEPAJA**

35500 KORKEAKOSKI, PUH. (935) 812 04

Toimivia metalliovia, ym. rakenteita
Alumiinisia ovia ja ikkunoita
Koristetaontaa, lähetyskynntelikköjä

Lapsuus- ja nuoruus-aikaa Raajussa

Ajan virran vieressä ja kuluttaessa ulkonaista, näkyvää elämänpuolta sen saavuttamattomissa näyttää olevan sisäinen elämänpuoli, jossa kuvat ovat säilyneet selvinä ja kirkkaina ihmeteltävän pitkiä aikoja. Näihin menneen elämän kuviin kuuluvat lapsuus- ja nuoruusmuistot. Lähden nyt niitä hakemaan sieltä kaukaa Metsäpirtin Raajusta, kuin syksyn sieniä, ja tuon niitä suuren korillisen mukani.

Ensiksi muistuvat mieleen lapsuuteni koulumatkat Vaskelan—Raajun kouluun. Sinne kuljimme talvella Suvannon jäätä pitkin ja metsän halki Jeskaseen ja siitä Tuusnaojan sillan yli. Talvella oli Suvannon jäällä usein paljon lunta ja kävi kylmä viimatuuli. Äiti kääri silloin suuret villahuvit kasvojen suojaksi, niin että vain silmät näkyivät. Isä lähti kahlaamaan lumeen jälkiä avaten tietä helpommaksi kulkea.

Keväisin ja syksyisin oli tavallinen koulutie Höröojan ylittävä metsätie. Höröoja tuli Raudun suunnasta ja

laski Suvantoon. Se virtasi syvässä uomassa ja oli tulviessaan vuolas, paikoitellen syväkin. Portaat Höröojassa olivat usein kehnnot. Niissä ei aina ollut käsipuuta, joten oja oli ylitettävä kyyryssä tai ryömimällä.

Höröojan portaiden jännittävyyttä lisäsi vielä se näky, jonka eräät raajulaiset olivat pari kertaa nähneet. Tullessaan portaiden läheisyyteen ylittämistarkoituksessa, portailla oli istunut ihmisen näköinen ja kutonut. Katse kutojalla oli alaspäin ja päässä huivi vedettynä silmiä varjostamaan. Kummallakin kerralla ylitse pyrkijät kääntyivät takaisin mennäkseen toista tietä. Arvoituksiksi jäi, mikä kutojan tarkoitus oli. Joskus yöpimeällä Metsäpirtin iltakirkosta palatessa kuljimme portaita ”vanarin” kanssa joukolla. Yksin ei varmasti olisi pimeällä uskaltanut siitä kulkea.

Höröojan varrella oli aikaisemmin ollut Tikkalan mylly. Siitä oli jäljellä vain lahonneita jätteitä ja silta hevoskulkua varten. Koulumatkalla harvoin kuljimme sitä kautta, koska se ei oikaisemalla lyhentänyt koulumatkaa. Tämän tien varrella paju kukki ihanasti ojan laidalla keväisin.

Siellä Höröojan portaiden ja Suvannon rannan tuntumassa oli Raajun nuorten leikkipaikka, Simoantin aho. Toinen nuorten suosima koontumispaikka oli Kyöniinmäki Raudun Kaskaalan suunnassa. Sieltä kantautui toisinaan musiikin kaihoiset sävelet. Myös hevosten kellot kuuluivat kesäisin lauantai-iltoina Kyöniinmäeltä päin hyvin selvinä. Iltamyöhällä ruisrääkkä viritti onohumattoman laulunsa ja savusaunan löyly valmisti ihmisen lepopäivän viettoon. Se loi tunnelman, joka yhä on tuore, kaunis ja kuihtumaton.

Sunnuntaimuistoihin Raajusta liittyy kylänraittia laulaen kulkeva nuor-

Muisteluksia 50 vuoden takaa

Sananparsi sanoo: — Aika kultaa muistot.

Ajan ratas pyörii — vuosikymmenet vaihtuvat, ikävuodet karttavat mutta muistikuvat sen kun kirkastuvat.

Tekee mieli usein palata ennen elettyyn aikaan ”ennen vanhaan” kuten sanonta kuuluu.

Joulu -88 on jo siirtynyt toisten ennen vietettyjen joulujen joukkoon.

Puoleksi palaneet kynttilät pöydällä kertovat sen ja valaisevat vielä sunnuntai-aamukahvipöytää. Aamun valkenemiseen on vielä aikaa ennenkuin ”hämärä päivälle kättä-lyö”.

Siinä kahvia juodessa Matti alkoi muistelemään.

Sanoin: Annas kun haen kynän ja paperia — niin annetaan näitä juttujasi sakkolalaisten lehteen. Lehden mukana ne siirtyvät historiaan niinkuin kaikki Suvannon Seudun kirjoitukset.

Nuoramäki, joka oli yksi osa-alue Petäjäjärven kylästä ja jossa Yllö-Jurkan Matti syntyi ja kasvoi aikuisek-

ten joukko, jossa olin mukana. Lie-
nemme olleet tulossa pääsiäisliekulta kylän toisesta päästä. Myös pyhäinen kirkossa käynti ja kirkkokuoros-
sa toimiminen ovat jääneet mieleen. Näihin puitteisiin kuuluivat Ruokolahden ja Vaasan kirkkojuhlat. Ne olivat ensimmäisiä matkojani ”suurempaan” maailmaan.

Kotoiseen sunnuntai-illan viettoon sisältyi toisinaan isän ja Lampun Jalmarin viululla ja mandoliinilla säestämä uskonnollinen lauluhetki. Varsinkin laulu ”Täällä puolehen ylhäisen maan” oli puhutteleva, ja puhuttelee vieläkin. Näitä lapsuus- ja nuoruusajan muistoja Raajusta on jäänyt mieleen kasvamaan runsaasti kuin ”sieniä sateella”. Ne ovat kuin tienviittoja maan tasalle hävitettyyn Raajuun. On lohduttavaa tietää, että maantie kulkee yhä Raajun kautta.

Elsa Tuokko

si, täältä Matti kertoi kuinka luontevaa oli kutsua naapureita kansan-omaisesti lausumatta sukunimeä.

Talot olivat hyvin lähekkäin. Olivat Yllö Jurkka, Yllö Ville eli Polis Ville, Yllö Matti, Ukkose Ylli ja Hiire Heikki. Eikä kaukana ollut toinenkaan taloryhmä, Jukumäki, jossa Lemmetin veljekset asuivat ja mökissään kovakätinen ja hyvämuistinen Hieroja Helena. Välille sopi asumaan vielä Kankkusen Kati. Hän paranteli kipeitä selkiä ja oli hyvä pitokokki. Nämä taidot Kaisa oppi ollessaan venäläisellä lääkäriellä kotiapulaisena, ”köksänä”. Särkkise Liisa oli hyvä ompelija. Kotoisin Inkerinmaalta. Virolaise Matti asui metsikön keskellä vaikka ei heidän talonsakaan kaukana ollut. ”Metsä-Matiksi” sanottiin noin naapureitten kesken.

Vauras Virolaise Jaakon talo myös kuului samaan ”kortteliin”.

Puolakan Uunolla oli myös talo. Hän oli taitava puumies ja talonrakentaja. Aikaisemmin oli myös Riikosen Armaalla tila asuinpaikka, mutta hän muutti jo 20-luvulla Koselaan.

Hiiren Heikki oli lähin naapuri Jurkan Matille. Heikki oli tullut Pyhäjärven Miissuulta kotivävyksi Ukkosen taloon ja avioitui Anni-nimisen tyttären kanssa. Anni oli koti-ihminen, ei häntä kylillä nähty. Heik-

ki taasen pistäytyi harva se ilta kylälle naapuriin.

Matti kertoi heillä olleen nuortaväkeä, niin Heikki tykkäsi käydä naapurissa. Heikillä oli leikkisät puheet. Kesällä hän tykkäsi istua ”huoneen” eli vaateaitan rappusilla ja laskea ”luikuria”. Mutta Anni-vaimon serkku (he alkuun asuivat samaa taloa) Ylli pyrki kiusoittelemaan Heikkiä. — ”Mie soan tuon meijä Heiki suuttumoa millo tahon. Mieko sanon: Jot sie olit nii köyhä syntyissäin jot siul ei olt ies paitoakoa peäl.” Sillo Heikki aina suuttui ja kirroil jot moa ristii halkeilu... .

Ylli kuiteki lohdutti Heikkiä: — Eihä kukkoa uo paita peäl syntyt.

Meijä Heikil o puhhiepars, sano Ylli: ”Hits-sen tiekyö”. ”Voa miul ei uo mitteä”. Ylli ei itse huomannut, että hän sanoi itsekin aina alkuun: ”Voa!”

Tällaisia olivat sen aamun Matin kohvitarinat.

Hyvät ihmiset ja Suvannon Seudun lukijat: Kirjoitelkaa omia muisteluksianne lehteen, sillä vain näin ne tulevat tallennettua mahdollisesti jopa uusille historian tutkijoille ja lehti saa aineistoa sisältöönsä.

Siis kynät kotelosta ja kirjoittamaan. Ei vielä puoliakaan ole menneistäkään tapahtumista muistiin kirjoitettu ja lisäksi joka päivä tapahtuu lisää... .

Laina Nuora

SAKKOLAN HISTORIA

Toinen, uusittu painos Sakkolan historiaa on nyt saatavana, samoin on vielä runsas varasto kirjaa: Sakkolan kylät tuvasta tu-paan. Kirjoja on saatavana: Lempäälän-Viialan Osuuspankki, Lempäälä ja Kulju (Esko Kallonen), Eero Kurikka, Huhtamo puh.932/645 06, Uuno Pulakka, Ruovesi puh. 934/760 21, Anneli Kuisma, Eino Koiranen ja Esteri Lopenen, Lempäälä.

Postitilaukset: Elli Pulakka, Lempäälä puh. 931/751 241. Ainoastaan Elli Pulakka lähettää postilähetyksinä.

Hinnat: Sakkolan historiaa II 70,—, Sakkolan kylät tuvasta tu-paan 110,—. Postilähetyksistä lisäksi lähetyskulut. Myyntipisteitä järjestetään lisää ja niistä ilmoitetaan Suvannon Seudussa.

NYT ON TILAISUUS HANKKIA EDULLISESTI LAHJAKIRJOJA!

Noitermaatoist käi kalenois Sakkolas

Sillo ko mie oli viel nuor ja myö käytti siel Sakkola Kirkokyläs kalenois ja iltamis, mis tavoiteltii niitä Sakkola sorjii tyttölöi, ni mei tul tehtyy monta lustii ja metkoa matkoa sin, jot vielki tekkyö niitä miel muis-telemmoa.

Meil on oikei hyvät välit niihe Sakkola poikii kans, mut viel paljoki paremmat niihe sorjii tyttölöi kans. Neä työt olkii nii sorjii — jot myöhemmi oisii voiniet vaik missiks kelvata! Sillo ei viel sellasii kilpailui ehkest ies pietty...

Vaik ei muil eikä miul olt mitteä pyhäjärveläisiikeä vastoa, mut joka-hisel Sakkola tytöl ol suora nenä, mut pyhäjärveläist sellasii nykerö-nennii — vaik hyöki kauniita olliit. Sakkolais olliit hyvyi tantsimoo.

Kyl poika ol mieliseä jos hänel ol Sakkolast heila! Vaik toist pojat sannoitki: — Hänel näkkyö olla niitä Sakkola rotuporsaita! Katsoaha sie, ko se käi jolleki kattieks.

Meil ol Sakkola poikii kans niin

hyvät välit, jot myö määntii sin kalenois tai vaik iltamii, ni myö annetti meijä taskuassiet heijä järjestys-miehil ja jos hyö tullii meijä kyllä ni hyö antoi assiet mei miehii haltuu ja saivat assiet ain pois lähtiis takasii itsellie.

Eihä myö asetta tarvittu tappelus, mut ko sellane kerra ol tapa. Kel ei olt asetta, ei olt mies eikä mikkeä! Ase pit olla iha joka pojat.

Sakkolalaisii joukos ei ollut ainut-takoa rähisijä. Mut meijä poikii sakis kyl ain olj. Enhä mie sano nimilöi, mut sellasii olj, jot jos hyö vähäkeä viinoa saivat, ni rähinä hierot-tii vaik oma saki kese, sen ties jo läh-tiisi.

Kerra myö neljä poja sakil määntii sin Sakkola Valistustalol iltamii, ni tietyst pojil ol matkas viinoa. Siel olj sillo hyvät soittajat. ”Kure-poika” vet haitarii, Nestor löi rumpuu ja Re-ko Olli soitti mantoliini.

Ko hyö alkoit soittoa ja mie ker-

kesi hakemoa sen Jennyn tantsuu ja määntii Tonavan aalloilla, ni Arviki ol lähtent hakemoa tyttö, mut humas ko ol, ni ei kerent. Kaik työt jo olliit lattijal tantsimas. Arvi jäi töl-läilemmeä siie soittaja luo. (Heil tais joskus iha olla tavoittien sama tyttö?)

Sillo Arvi toas äkähys sil soittajal ja työkkäs sitä haitaristii, jot soitta-ja otti oikei kuperkeikkaa ja häräpylly koht kuiskoajakoppii ja koppii

siirty pois paikalta sivvuu — — — ja soittaja joutui haitari kans siint aukost sin lattia ala! Kuulu voa yks pitkä haitari reäkäs ja siie loppu! Kaik tantsu seisattu ja jokahine kat-suo napitti soittajii päi! Hanuristii ei olt misseä!

Mie oli sillo just tiijustelema Jennyl: — Männeäk myö yhes pois ko tantsut loppuut. Seki lause jäi kese.

Mut siel näyttämö alt nous äkane mies. Ensi näky haitar ja sit vast mies ja mies hyökkäs het Arvi peäl ja kul-kust kii... Arvi koatu lattial, humas ko ol ko kää ja soittaja anto oi-kei olatakkoo kulakast päi muotuo.

Mieko katso sivust sitä hoijo pit-tui ni se ol mius iha parraiks jot Arvi sai selkähie.

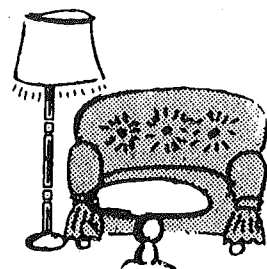
Sillo Leevi nykäs minnuu hihast: — Heikki! Eiks tuo uo niitä teijä kylä poikii. — Oha teä, sanoin mie ja myö Ijäkse Viljami kans temmatti kainalois Arvi pihäl ja toruttii: — Mitä sen pahusta siu pitteä mäännä ihmisi peäl ja ain alkoa rähinä? Määntii sisseä sallii, ko Arvi lupas ol-la toas ihmisiiks...

Toas alkoit soittoa. Mut mihi lie teän metelin aikan Jenny joutunt, ko mie en näht häntä misseä. Ja mie en sillo sietänt toisii tyttölöi silmissän.

Miu pit lähtii pyöräl polkemoa toisii poikii peräst Palokankoan halk kottii iha siin poikajoukos.

Mut mieles miul olj Jenny koko ajan!

Heikki Karttunen

Verhoiluliike

AAPRO KIISKI

41490 Niemisjärvi
☎ (941) 845724

Hankasalmi

- Passikuvat heti — otamme myös valokopiot
- Nopea filminkehityspalvelu, jopa tunnissa
- Laaja tarvevalikoima: Kameran, projektorit, filmit, kehykset
- Valokuvaaja tilattavissa eri tilaisuuksiin, studiokuvauksia

Lempäälän Kuva ja Tarvike
om. Tapio Kuisma, Sirvalanti P. 751 659

Karjalaista huumoria keräämään

Karjalaiset ovat olleet tunnettuja huumoristaan ja kyvystään kääntää synkästäkin tilanteesta esille valoisa puoli. Vallattomiin ja leikkimielisiin sananparsiin ja sutkauksiin, kas-kuihin ja tarinoin sisältyi usein myös elämänviisautta ja kokemuksen antamaa ihmistuntemusta.

Sakkolassa ei pidetty laihoista ja arveltiin, että ”syyvää pittää jottei laihi ja työtä tehä jottei köyhy”. Räisälässä oltiin sitä mieltä, että ”rumatha vaatteil korreiloot”. Kirvussa kerrotaan nuoren miehen sanoneen: ”Tää poika se on kiertänt muutakii ko tahkoo”. Kivennavalta on osuva huudahdus: ”Nii on kiire ettei läh-tee kerkii!”

Evakkoajan kokemukset olisivat olleet vielä raskaammat, ellei tilanteisiin olisi suhtauduttu huumorilla, kuten perhe, joka toisella evakkomat-kallaan joutui samaan pohjalaiseen

taloon kuin ensimmäiselläänkin. Tu-paan tullessaan karjalaisukko tervehti: ”Hyvänä työ pijiittä meitä viime kerral ja siks myö tultii uvestaan.”

Muuan hämäläisistäntä kysyi hie-man ylimielisesti karjalaiselta, joka oli omistanut vauraan talon:

— Jäikös teiltä sinne Karjalaan mitään mainittavampaa?

Kysymys harmitti karjalaista ja hän vastasi:

— Ka, eihä miult sinne paljo mit-tää jäänt. Jäihä vaa liiteri naulaa nel-jäkymmene marka jakoavai, minkä mie viime kesän ostin Punaselähtee torilt!”

Karjalaista huumoria on koottu ja julkaistukin, mutta maassa kiertää vielä runsaasti leikkimielisiä karjalai-sia kaskuja, sutkauksia ja tarinoita, joita ei ole kirjoitettu muistiin. Painetut karjalaisen huumorin kokoel-mat on jo vuosia sitten myyty lop-

puun ja kirjastoistakin ne ovat hävin-neet tai kuluneet loppuun.

Nyt on yhdestoista hetki ryhtyä ke-räämään talteen karjalainen huumo-ri, joka vielä muistetaan. Uuden-maan Karjalaseurojen piirin Kulttuu-ritoimikunta on tehnyt aloitteen kar-jalaisen huumorin valtakunnallises-ta keruusta. Kaskut, tarinat, sutkauk-set ja humoristiset sananparret pyy-detään lähettämään osoitteella: **Kult-tuurijohtaja Olli Parjo, Karjalatalo, Käpylänkuja 1, 00610 Helsinki.** Kuor-ren päälle ”Karjalaista huumoria” ja lähettäjän nimi ja tarkka osoite. Ke-ruu jatkuu toukokuun 1989 loppuun. Palkintoina jaetaan hyviä kirjoja.

Jos rahoitus saadaan järjesty-mään, keruun sadosta ja muun sovel-tuvan materiaalin joukosta valittua aineistoa tullaan julkaisemaan karja-laisen huumorin kokoomateoksessa evakkoonlähdön 50-vuotismuisto-vuonna

Kaikki mukaan!

Väinö Vanhanen kirjoittaa Canadasta!

Kiitos Aapo Karppaselle, kun niin hyvin muistit kaikki. Ohdakkeinen oli siihen aikaan koulun käynti jos isän tai äidin voimat sairauden vuoksi loppuivat. Lasten kohtalo oli usein kurja sen ajan olosuhteissa. Piti turvautua hyviin ihmisiin, jos niitäkään monesti löytyi, lisäksi nekin kaikkoo-vat usein tuttavapiiristä.

Olen harventanut kirjoituksiani terveyteni takia tähän lehteen, kun yli 10 vuotta sitten työmaalla putosin ja vasen käteni murtui monesta kohtaa.

9 kuukautta olin sairaalassa sen ta-kia. Nyt käteni on ruvennut vapise-maan. Lisäksi amputoitii toinen jal-kani säärestä poikki 2 vuotta sitten. Olen myynyt itse rakentamani talon Floridasta. Onneksi en ollut myynyt Toronton taloani.

Muutin tänne kun Canadassa olin täysin maksanut eläkemaksuni ja täältä sain ilmaisen lääkärin ja sai-raalahoidon. Tämäkin onnistui sen ta-kia, kun nuoresta pojasta alkaen tein lujasti töitä veljeksistä vanhimpana. Silloin huomasin, ettei kaikki ollut-

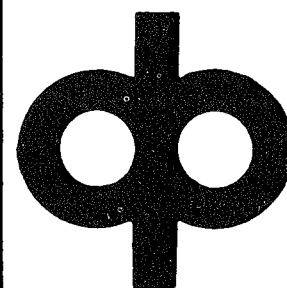
kaan niin synkkää kuin äitini kuol-tua tuntui ollessani 17-vuotias.

Olen 10 % sotainvalidi. Ensin olin Maaselän rintamalla ja sitten tuotiin 4 divisioonaa Talin—Hantalan rin-tamalle. En ole vielä saanut niitä rintamamies- ja sotainvalidietuja mi-tä teillä on siellä Suomessa, kun 35 vuotta sitten läksin tänne.

Nyt on luvassa nämäkin sotainva-lidien ”hyvät”, jos kerkeän enää niis-tä nauttimaan?

Oma apu, paras apu, sanottiin en-nen.

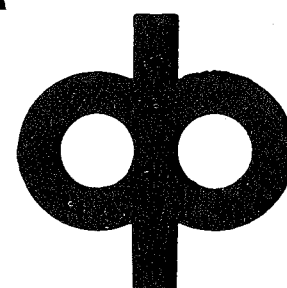
V. V.

TÄMÄN PÄIVÄN PANKKIPALVELUA

— PERINTEISIIN NOJAUTUEN —
LEMPÄÄLÄSSÄ JA VIIALASSA
PAIKKAKUNNAN JA JÄSENTEN PARHAAKSI

Lempäälän-Viialan
Osuuspankki

Rintama- naisten tie

*Me saimme kutsun silloin,
kun vaarassa oli maa.
Vei juna meidät jyskyin
kohti rintamaa.*

*Tie kohti rajaa johti.
Pois kotirintamalta vei.
Kulki rukous Luojaa kohti.
— Muuta turvaa ollut ei.*

*Oli päivät täynnä työtä.
Oli lähellä rintama.
Tuli tykkien soitto yöllä,
kuin kuoleman siltana.*

*Korsu kodilta tuntui silloin,
kun kranaatti vihelsi.*

*— kenttäpostia moni iltoin
tuikun valossa kirjoitti.*

*Kotilomalle ”sieltä jostain”
kävi rintamanaisten tie.
Taas rajalle ”kytkintä nostain”
sama kiertokulku vie.*

*Näin vuosia vaunut vieri.
Sota jatkui yhä vaan.
Se toisilta elämän nieli.
Toiset kestivät paikoillaan.*

*Niin kesti rintamanainen
kuin kataja myrskyt yön.
Jäi jälkipolville maine.
Jäi arvostus tehdyn työn.*

*Sua tervehdin rintamasisko!
— On palkkamme vapaa maa.
On säilynyt isien usko,
siitä lapsemme jatkaa saa.*

Elsa Tuokko

Jussin mietteitä

Huomasin tässä, että taskussani oli ammottava reikä. No, väliäkö sillä — minulta ei ole voinut kadota mitään.

Kerran kaikki vain pimeni päässäni, ikään kuin olisi lyöty puntarilla. Ja kas — herättyäni sairaalassa todettiin, että se oli puntari.

Energiansäästäjien mielestä hänen katseensa oli liian lämmin.

Painava reppu hiertää vain olkapäitä — voi jos kaikesta taakasta pääsisi yhtä helposti. . .

Kyllä ihmisen pitäisi oppia seiso-
maan omilla jaloillaan.

Sitten sen vasta huomaa, kun toinen on poikki.

Psykiatri-parka teki minusta väärän diagnoosin. Lasku osoitti, että hän luuli minua ruhtinaaksi.

Sovittiin vaimoni kanssa, että varmasti ei myydä mitään antiikkia. Kuitenkin hän jo seuraavana päivänä oli myöskentelemässä autoamme.

Sanovat, että ei mitään pahaa ettei jotain hyvääkin. No — ilmankos

sitäkin on niin paljon.

Kyllä uniin on uskominen: ”Näin unta, että olin rutiköyhä.”

Monet valittavat viranomaisten ylitärkeyttä. No voi kumma, kun minä taas olen köysistä irti heidän leväperäisyytensä takia.

Portaita joita nouset, ovat harvemmin rullaportaat.

En hyväsydämisyydestäni ammu ketään, vaan siksi ettei minulla ole asetta.

Sanavarasto täyttyy paljon, jos rannalla kuuntelet poikia, jotka käynnistävät moottoreitaan.

Siitä lähtien kun nuija on keksitty, sille on riittänyt töitä.

Vaimoni väittää, että hänellä on ollut jo kauan ”Sputnikki”. Se lähtee aina kierrokselle ja kun saapuu, on pehmyt lasku. Hän katsoo niin kummasti minua. . .

Päässä oleva vika ei ole huolestuttava niin kauan kuin sen voi hatulla peittää. . .

Rentouttavin urheilumuoto on ehdottomasti nyrkkeily. Tunsin sen monta kertaa, kun minut kannettiin kehästä.

Jos sydämesi on lämmin, sinun ei tarvitse käyttää keinotekoisia energioita.

Naapuripitäjäläiset

Kirvulaine tekköä mitä antrealaine aatteloo. (Kirvu)

Minkä kylästä saap, sen koton syöp ja hyvä tullo toimee ko Kivenava kerjäläinen. (Vuoksenranta)

Istuu ko Muolaa morsia: perä penkil ja jalat jakul. (Rautu)

Nii o laitingis ko Muolaa morsia. (Vuoksenranta)

Yheksäkymment yheksä o Muolaa miehe monjoa. (Valkjärvi)

Aikaa on ja Muolaast toista tulloo. (Kirvu)

Nii o sisäkkäi ko kyyröläise potit. (Kirvu)

Nii lainehtii ko rautulaise sajupöytä. (Valkjärvi)

Nii räikkäs palavan ko Raasuli miehel venättä haastais.

Nii istuut tosissoa ko Kivnieme kaaset.

Elleät täyttä väkijää ko petäjärvöist.

Ryttyläs ja Paukkulas syyvveä murkina ja iltane yht-aikoa.

Kävelöö paljai jaloi ko Uuekirko lehmä. (Valkjärvi)

Ne pitäs olla pihlajast ko Valkjärve miehe kärrivärttänät.

Nii o makija ko Viipuri rinkel.

Humalas o sit vast ko moas pitkälle ja luuluo koatuvoase!

Viipurista

Jo ilo ilmoille irahti, Ehtookoista ensimmäinen viesti Viipuriin virittyi. Ilmoitus Sanomissa ilahutti: Nyt ois matka maksullinen Viipuriin viritetty, ken vain ensin kerkiäisi sopuhinnalla sopia.

Tuon oli kaiken aikaansaanut arvoisa Annikki-rouva, ystävämme ylimmäinen, hän Karjalassa kasvatettu, sieltä siirretty Hämeeseen, Lempäälähän leppoisehen päivän töittensä tekohon: kulttuuria kukittamaan, vanhuksia valvomaan, iltapäivän ihmisiä. . .

Siitä alkoi ryhmä kostuu, ryhmä kirjava kihota ympärille ympärille ystävämme.

Paunun autoon pakkasimme, Paulin huostaan huolet veimme matkas-
tamme tiellä Lempäälästä Viipuriin.

Moni koitti kotiin mennä, nuoruusmuistot viritellä. Jospa jotain löytyis vielä ehjää koista entisestä, hivenen murenta siitä miss’ on pesään-
sä pitänyt, onnen päivät omistanut, aikaa armasta asua. Vaan eipä noita enää tunne entisiksi elomaiksi. — Vieras on Viipuri vihanta. . .

Niin alkoi matkamme majalta, Ehtookoista ensimmäinen viipyäkseen Viipurissa, kaksi yötä yöpyellen hotellissa ystäväysten.

Timo vastahan tulevi, onpas oiva Suomen kielen. Meidät sinne sijoit-
teli hotellimme huoneisiin. Sitten kierrolle kehoitti kaupunkia katsomahan, ennen kuin evästä saamme, ruoka vahva valmistuisi.

Ei mikään ollut entistä. Kaikki oli kolhittu kovasti. Kirkot rauniokasoi-
na, sirpaleina silvottuina. Mik’ ei enää maasta nouse, huomispäivän huolta tunne. . .

Toki Linna entisensä. Varustukset

linnanvallit yhäti ylväänä yleni — jo vuosisadat paikallansa.

Vaikka kansat kaikenlaiset omistavat omiksensa. Milloin ruotsiksi ruvettu, milloin veljet venäläiset omistavat omaksensa suomalaisen syntyperän. Niin historia kulussa, jota ei ymmärrä kaikki kansa, pieni ihminen vähiten.

Jo oli ruualla ruvettu, juhlapöytäkin katettu alle kaunihiin katoksen, Jopa maistui monet herkut heitettyinä pitkän matkan piristeeksi. . .

Siitä ilta iloksi kääntyi, kun oli ruualla ruokittu, mahlat makeat juotu musiikilla höystettynä. Eipä ilman ilomieltä Viipurissa kukaan käyne? On se senverran kepeä karjalainen kaupunkimme! Ottaen mukaansa jokaisen jäykkäpolvisen järिकän kepeästi tanssahtamaan.

Uusi aamu, uusi päivä auringossa kimalteli. Lupasi lomasta hyvän retkipäivän verrattoman. Ensin aamuaerialla vahvistusta jäsenihin, sitten retkelle remakat iloisessa seurueessa. Timo oppaana mukana. Tuo verraton on velikulta. Piti pirteenä porukan vitseillänsä viisahasti. Kun kaiho mielessä kajotti Monrepoota etsiessä. . . Monrepoo jo tuossa näkyi. Portti puistoa koristi josta siirryimme sisälle puistotietä kulkemahan. . . Harso silmäsi tavoitti tiivistäen tunnelmata, jopa tippa silmästä tipahti tielle — niin oli muistot monenlaiset. . . Sekavasti selkenevät, ettei oikein teidä miksi — unessa vai valvehilla tämän onnen sai kokea.

Kalmistosaaressa kävimme hauta-
holvit katsomassa. Siinä hijalleen totesi miten vähän meistä jääpi, kun on kulunut vähäsen ja sota tallonut ylit-

se. Näin on kulku elämän, meille aivan arvaamaton.

Ei vaan auta siihen jäädä, eteenpäin on kuljettava ja mieli maasta nostettava, etsiä lähteelle elämän, nuoruuslähde löydettävä. . . Jopa lähde tuolta löytyi josta joimme vettä helmeilevää. Uskoimme voimaan elämän nuoruuslähteen vettä juoden.

Näin oli Monrepoo katsastettu, lepopaikka ihasteltu. Nyt jo riensimme kovasti Pyäreäntornin katselmukseen ja siitä kauppahalliin ostoksille, oppimahan nyky-Venäjän taloutta.

Vielä riensimme torille punaiselle lelukauppaan ehtiessä. Hirvipatsas-
kin sivussa tuli siinä silmäilyä.

Jopa nälkäkin tulevi. Lounas syömään jo odotti. Siellä tuttuja tapasi Leningradin matkalaiset, jotka aikoi-
vat kotihin Suvannonsa uidaksensa.

Iltapäivällä menimme risteilylle riemumielin. Laiva rannassa odotti, vesibussi viileästi Linnansillan laiturissa. Saimme siinä vilvoitella Viipurinlahden vesillä ihastellen rantojansa kanavansululle asti.

”Orivesi” oiva laiva Suomenlipun liehuessa porhalsi vastahamme kesäsellä seurueella. — Tuo toi mielehen iloa, ”Vanhan Viipurin” valaisi.

Pieni joukko piiperöinen vielä Linnassa livahti. Torniin kiipesi totiset, kolme miestä, kolme naista katselemaan maisemia sekä muistoja keräten elon armaan albumihin. Toiset aikaansa lepäili, että vielä iltasella jaksaisivat ravata, keräellä muistoloita, mitä kertoa kotona Lempäälässä leppoisisessa.

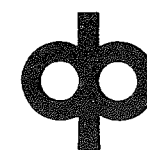
Ilta vierähti visusti ruokaillessa runsahasti muut musiikit mukana. — Vetlaaja Venäjän tyttö tarjoilija taitoniekka jo siihen seurahan sekosi.

Yksiviidettä ikänsä, juhlimahan julkisesti suomalaisten seurueessa. ”Täällä” olen syntynyt minäkin, tässä teijän Viipurissa.”

Niin on ihmisen elämä, että sekaisin on seurakunnat tässä maailman menossa, suuren historian kulussa.

Matkamuisteloita kirjoitti

Eeva Koiranen

**TAMPEREEN SEUDUN
OSUUSPANKKI**

- JOUSTAVAN PALVELUN PANKKI -

Kaikki sähköasiat

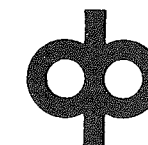
voimme toimittaa edullisesti

NYT SÄHKÖLÄMMITYSASENNUKSET SOPIVASTI

RAASKAN SÄHKÖLIKE

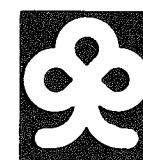
A-RYHMÄN SÄHKÖURAKOITSIJA

VESILAHTI — Puh. 931-739541

**VESILAHDEN
OSUUSPANKKI**

joustavaa
pankkipalvelua

Tampereen Aluesäästöpankki

auttaa — neuvoo — palvelee

LEMPÄÄLÄN
PELTITYÖ
OM. V. RIIKONEN

Puh. Tampere 751886 (verstaaseen)
Suorittaa kaikkia rakennusalan pelti- ja rautatöitä
urakalla ja laskuun.

**SUVANNON
SEUTU**

Suvannon ympäristön kotiseutu-
lehti, ilmestyy 1989 8 kertaa
vuodessa.

Tilaushinta 50 mk vuosikerta.

Ilmoitushinnat 1 mk palsta cm

Toimituksen ja konttorin osoite
37370 NARVA. Puhelin
(931) 734 843.

Postisiirtotili TA 430763-1

Pankki Vesilahden Osuuspankki
37370 NARVA. Käyttötilin numero
551 105-42772.

Vastaava toimittaja
Viljo Purontaa.

Toimituskunta Helmi Uosukainen,
Uuno Pulakka, Eero Koppanen ja
Väinö Kekki.